

L'Any Internacional per a la Tolerància a Catalunya

FEDERICO MAYOR ZARAGOZA

Director general de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO)

SERGUEÏ LAZAREV

Coordinador general de les activitats de la UNESCO de l'Any Internacional per a la Tolerància i director de la Divisió de Filosofia i Ètica

Les Nacions Unides, en la seva sessió plenària del 20 de desembre de 1993, van proclamar com a Any de les Nacions Unides per a la Tolerància el present any 1995. A Catalunya, el 16 de març passat i en la seu del Departament de Benestar Social, va realitzar-se la presentació de les activitats previstes a l'entorn d'aquest any. La conferència inaugural va ser pronunciada pel senyor Sergueï Lazarev i la reproduïm prologada pel missatge tramès per a l'ocasió pel director general de la Unesco.

MISSATGE DEL DIRECTOR GENERAL DE LA UNESCO ¹

Moltes de les expectatives que suscità el final de la guerra freda s'han vist defraudades en aquest final de segle i de mil·lenni. Malgrat els esdeveniments esperançadors que van ocórrer en diversos indrets -democratització de Sudàfrica, pacificació de Amèrica Central, negociacions entre israelians i palestins, acords sobre Irlanda del Nord, etc.- sorgeixen nous conflictes o reapareixen velles querelles ètniques, religioses o polítiques que durant dècades han estat semiamagades a l'ombra dels enfrontaments entre les superpotències.

Els blocs que durant quaranta anys dominaren l'escena internacional ja no existeixen o han perdut la seva raó de ser, i l'aldea planetària on vivíem és ara un lloc més homogeni, tot i que no per això més pacífic i solidari. L'obsoleta cultura bèl·lica que va predominar durant segles ha començat a periclitar, però encara es resisteix al naixement d'una cultura de la pau, on tots tinguem l'oportunitat d'humanitzar els vincles que ens uneixen al proïsme, al mitjà natural i a les generacions futures.

Avui el món és més transparent i no hi ha creença ideològica o religiosa que serveixi de coartada a la intolerància. Com vaig escriure en un poema fa alguns anys: sabemos / y por tanto /no tenemos/ excusa. Sabem de les morts a Rwanda, de les neteges ètniques a Bòsnia, del bombardeig indiscriminat de Grozny, del patiment quotidià dels més vulnerables -gent gran, dones nens- a Argèlia, Angola, Afganistan. No hi ha coartada per a la indiferència i el silenci còmplices.

La violència, recolzament d'aquella cultura bèl·lica,

pot i ha de combatre's com el que és: un afrontament a la condició humana, l'expressió de la incapacitat de transcendir el son de l'hegemonia per afrontar la realitat de la interdependència. La violència, sobretot quan atenta contra la vida, és inexcusable.

Les guerres que la humanitat pateix no tan sols entranyen una pèrdua espantosa de vides i causen traumes que sovint duren diverses generacions, sinó que obliguen la comunitat internacional a utilitzar gairebé tots els recursos en l'apaivagament i l'ajuda humanitàries, amb la qual cosa amb prou feines deixa lloc a la prevenció de conflictes i a la construcció de la pau. Només mitjançant inversions oportunes -en prevenció, educació, salut pública, lluita contra l'atur, les drogues i l'exclusió- aconseguirem evitar la proliferació dels conflictes. El fracàs en aquest empenyora-ment seria molt més costós que qualsevol esforç preventiu. Només l'acceptació del proïsme en tota la seva diferència, únicament la voluntat de convivència i solidaritat faran possible el veritable progrés econòmic i social.

Si desitgem corregir les desigualtats del món i fer més equitativa la distribució de recursos, cal no recular en la lluita contra la ignorància, la pobresa i l'humiliació. Però aquesta lluita només tindrà èxit si es porta a terme amb les armes de la raó, la tolerància i la no-violència.

D'aquí la importància que la UNESCO ha atorgat a la decisió de les Nacions Unides de proclamar el 1995 Any Internacional de la Tolerància. Perquè creiem que la humanitat té, en aquest final de segle, una oportunitat excepcional per a redoblar els esforços a favor de la pau, mitjançant la creació de nous espais de diàleg, concertació

1. Traducció del castellà.

i reconciliació. Perquè la feina d'"edificar" els baluards de la pau en la ment dels homes és el manament constitucional de l'Organització. Perquè, en paraules del pròcer mexicà Benito Juárez, "el respecte al dret aliè és la pau".

Com a català, com a europeu i com a director general de la UNESCO, m'omple d'orgull que sigui Barcelona l'escenari del llançament a Espanya de les activitats de l'Any Internacional per a la Tolerància. Només lamento que les obligacions del càrrec m'impedeixen acompanyar-vos, estimats amics, en aquesta important cerimònia. Rebeu la meua més cordial felicitació per aquesta iniciativa i els meus vots que aquest preciós ideal que compartim arribi a ser realitat quotidiana per a tot el món.

CONFERÈNCIA DEL COORDINADOR GENERAL DE LES ACTIVITATS DE LA UNESCO DE L'ANY INTERNACIONAL PER A LA TOLERÀNCIA ²

Com vostès ja saben, és sobre una iniciativa de la UNESCO que l'Assemblea General de les Nacions Unides, en la seva 48a. sessió, per la Resolució 48/126 va declarar l'any 1995 com a Any de les Nacions Unides per a la Tolerància. L'any 1995 es ric en grans esdeveniments. Fa cinquanta anys va ser creada l'Organització de les Nacions Unides. Fa cinquanta anys es va acabar la més terrible guerra de la història de la humanitat. No n'hi ha prou amb commemorar aquests grans aniversaris; és l'ocasió per a tots nosaltres de reflexionar una vegada més sobre el balanç d'aquests cinquanta anys, sobre el que s'ha fet i el que resta per fer.

Els anys internacionals han esdevingut des de fa temps un mitjà utilitzat per les Nacions Unides per a atreure l'atenció de la comunitat internacional en un terreny que representa una importància major per a les societats humanes.

Per què les Nacions Unides i la UNESCO han desitjat situar el 1995 sota el signe de la tolerància? La resposta és molt senzilla. Malgrat tots els esforços assolits a la postguerra, el nostre món és lluny de ser el que varen desitjar el pares fundadors de les Nacions Unides i la UNESCO. Fa cinquanta anys, quan es va crear la UNESCO, en la seva Acta de constitució, varen ser escrites les paraules següents: «Com que les guerres neixen en l'esperit dels homes, és en l'esperit dels homes que s'han de convertir en defensa de la pau».

Desgraciadament, en aquesta fi del segle vintè, continuem essent testimonis d'actes de xenofòbia, d'actes de discriminació, del ressorgir d'organitzacions i d'ideologies racistes, d'extremismes reli-

giosos, de conflictes ètnics o nacionals. La intolerància és un dels més greus problemes que hem de resoldre amb vista al segle 21è.

Convé constatar que si la noció de la tolerància existent en els esperits des de fa segles, continua sent de vegades controvertida; la pràctica de la tolerància, que té una major importància, no ho és. Si ho recordem, en el preàmbul de la Carta de les Nacions Unides, es tracta en efecte de *practicar la tolerància* amb la finalitat de mantenir la pau, la justícia, el respecte dels drets de l'home, i d'afavorir el progrés social, perquè la tolerància no pot manifestar-se sota la forma més activa que en un marc on siguin respectades la dignitat humana i les llibertats polítiques.

Malgrat els progressos tecnològics sense precedents en la humanitat, les desigualtats, la pobresa, la fam, l'atur, la misèria, la destrucció de la natura, no fan més que intensificar-se. Nombrosos pobles estan amenaçats de ruïna econòmica, una qüestió que acaba de ser debatuda lligada al desenvolupament social i a la lluita contra la pobresa a la Cimera mundial de Copenhagen.

Algunes d'aquestes tensions, d'aquestes dificultats porten a actes d'intolerància, de vegades en la forma més radical que és la guerra. És per això que en aquest any 1995 especialment, una acció concreta en favor de la promoció de la tolerància ha de ser una empresa a escala internacional.

Avui en dia, alhora que l'ascensió dels nacionalismes, el ressorgir dels prejudicis racials i ètnics ens confronten amb la ignorància, amb la por i amb l'odi, quan els espais polítics de la postguerra estan transformant-se o desfent-se amb violència, és necessari formular novament una voluntat unànime amb vista a les crisis del món contemporani, una voluntat que no sigui només el rebuig de les actuacions intolerables, sinó que afermi amb vigor el valor de la tolerància per si mateixa i dels valors als quals està estretament lligada: la democràcia, els drets de l'home, però també la solidaritat.

La tolerància és més que mai una de les condicions fonamentals de la pau, de la coexistència i del diàleg entre els individus, els pobles i les cultures. Sense ella, és difícil enfrontar-se un desenvolupament harmoniós de les societats humanes. Però què dóna la tolerància? És una prova de feblesa, de condescendència o d'absència de convicció? No, aquest no és el cas. La tolerància és la capacitat d'escoltar, de comprendre, de compartir i, sobre aquesta base, d'un enriquiment comú dels esperits, de les cultures, de les societats.

A l'hora actual, és necessari promoure els nous

2. Traducció del francès.

modes de pensar. Com ha declarat el director general de la UNESCO en ocasió de la proclamació oficial de l'Any el 21 de febrer de 1995 a la seu de les Nacions Unides a Nova York, en una conferència de premsa conjunta amb el secretari general de les Nacions Unides, el senyor Boutros Ghali, «la tolerància no significa l'acceptació de la brutalitat disfressada de nacionalisme o de la indiferència cap als abusos comesos contra els drets de l'home sota la cobertura de la religió. La tolerància significa respecte a la diversitat per mitjà del reconeixement de la nostra humanitat comuna». Va igualment afegir «volem un nou mode de pensar, així com eines, estratègies i una legislació nova per a combatre la intolerància, la qual cosa implica a la vegada una acció en l'àmbit estatal i una presa de responsabilitat individual. Els governs han d'adherir-se a les normes internacionals dels drets de l'home, han d'eliminar i castigar el crims de l'odi i els actes de discriminació contra tots els grups vulnerables i han d'assegurar un accés igual a la justícia, com també un tracte igual per a tots».

Amb la força de la seva condició d'agència coordinadora en el si del sistema de les Nacions Unides que li ha conferit la seva Assemblea General, la UNESCO ja ha realitzat un important treball per a assegurar l'èxit del programa de l'Any. La nostra

Organització, per mitjà dels seus interlocutors privilegiats, que són les comissions nacionals, les altres agències de les Nacions Unides, la comunitat intel·lectual, les organitzacions no governamentals i l'opinió pública internacional, ha incitat un gran moviment de reflexió i d'acció en favor de la tolerància. S'ha preparat un calendari sinòptic d'activitats que seran realitzades en el marc de l'Any per a la Tolerància pels estats membres.

Al març de 1993, el director general de la UNESCO es va adreçar a tots els estats membres mitjançant les seves comissions nacionals, a totes les organitzacions del sistema de les Nacions Unides, i també a les organitzacions no governamentals, amb la finalitat de recollir els seus suggeriments i les seves recomanacions quant a la realització del programa de l'Any, i igualment per saber de quina manera i amb quines activitats precises els enfrontaven per contribuir a la promoció de la tolerància. Una cooperació estreta ha estat establerta amb les prop de 600 organitzacions no governamentals que tenen un estatut dins de la UNESCO, per mitjà del seu Comitè Permanent. Les organitzacions no governamentals han creat un grup *ad hoc* «Tolerància», i han efectuat un treball considerable destinat als joves, en el si de les classes menys afavorides, i també adreçat al gran públic dels cinc continents.